

דבר המערכת

ההטפה להפרטה מהדהדת בכלי התקשורת ומעל במות פוליטיות. מכריזים עליה כתרופת פלא להבראת המשק וכאמצעי לתיקון המצב הפיננסי, כשהניסיון של הפרטה בהרבה מדינות לא ענה על הציפיות ובמיגזורים רבים היא אף הפכה לכשלון חברתי ופיננסי. אנו מודעים גם לכך שהכלכלנים ונציגי האקדמיה בכלל, חלוקים בדעותיהם בדבר תועלתה של הפרטה והישגיה לטווח ארוך, ולגבי מדת השפעתה על רווחת המוני העם.

לאחרונה עולה פה ושם גם הדרישה להפרטת הקרקע הלאומית בארצנו. עבור חוגים אלה, הפכה הקרקע לנכס בלבד ונשכחה כערך לאומי מרכזי.

דורשי הפרטת הקרקע מתעלמים, בין היתר, מן התפקיד שמלאו עתודות קרקע לאומית בקליטת עליות גדולות בשנות החמישים ובזמננו.

מי ישער מה היה קורה להמוני העולים, לו היתה הממשלה זקוקה לרכוש ולספק קרקע לשיכון, לתעסוקה, תרבות ובריאות מהמקור "המהולל" של השוק החפשי.

הואיל ואנו עוסקים בקרקע, אנו מביאים בראש הגיליון הזה של בטאונו את מאמרו של **גדעון ויתקון**, המנהל הכללי של אוניברסיטת הנגב ומנהל מינהל מקרקעי ישראל לשעבר, בנושא: **"האם רצויה הפרטת קרקעות מינהל מקרקעי ישראל?"**

המחבר מביא במאמרו דעות בעד ונגד הפרטה, וגומר את המאמר בציטוט מסיכומים בחוג למדיניות קרקעית שעל-יד מכונו בשאלת הבעלות הציבורית על קרקע ככלי לפיזור אוכלוסייה ולהשגת יעדים לאומיים.

פרופ' **דוד פינס** מאוניברסיטת תל-אביב מנתח במאמרו **"העדפת ההתיישבות מעבר לקו הירוק, והשתקפותה בתוכנית הסיוע הישיר לשיכון"** וממחיש את היתרונות של המשתכן שבחר להתגורר בשטחים מעבר לקו הירוק לעומת המשתכן בגבולות הקו הירוק - בעיה שעניינה את הצבור זה לא כבר.

פרופ' **ארנון סופר** מאוניברסיטה חיפה פותח על דפי בטאונו את הדיון על **תוכנית ת.מ.א. 31** שאושרה לאחרונה - נושא העומד על סדר היום של החוג למדיניות קרקעית של מכונו. פרופ' סופר, בהרהוריו וערעוריו, מגיע לידי מסקנה דרסטית כי כדי לאכלס 800,000 נפש במרכז המדינה סביב תל-אביב אין צורך בתוכנית מתאר "יוזמת".

פרופ' **אלישע אפרת** מאוניברסיטת תל-אביב במאמרו על **התכנון והפיתוח של ציר הגבעות** מסופק מאוד אם גם אחר ביצוע התוכנית תגדל האוכלוסייה היהודית באזור זה. הצד החיובי של התוכנית מתבטא בשאיפה להשגת פיזור אוכלוסין בשולי המדינה.

ישראל קורץ כלכלן, מבקר במאמרו **"מדיניות קרקעית בתקופת עלייה - הערכה מחדש או כיצד הפכה הקרקע לשעיר לעזאזל"**, את החיפזון בקבלת החלטות בתחום המדיניות הקרקעית בכלל והקצאת קרקעות מסיבית בפרט. לדעתו של המחבר, עקביות ויציבות צריכות לאפיין את קבלת ההחלטות של הממונים על ניהול המשק הקרקעי.

"מה ניתן ללמוד ממדינות אחרות לקראת גיבוש חוק תכנון חדש" - פרופ' **רחל אלטרמן** מהטכניון בחיפה, מפיקה את הלקחים מבריטניה, צרפת, גרמניה, שבדיה ומדינות אחרות.

ד"ר אליהו בורוכוב מאוניברסיטת תל-אביב במאמרו: "אספקטים כלכליים של העברת מפעלי התע"ש" מתנגד לאשליה של הגורמים הקרובים לעניין, לפיה אפשר לממן את העברת מפעלי התע"ש מכספים שיתקבלו ממכירת הקרקעות עליהם נמצאים המפעלים בלוד, הרצליה ורמת השרון.

ד"ר דב גביש מאוניברסיטה העברית במאמרו: "הסדר הקרקעות - תחזית ומציאות בתקופת המנדט" סוקר את מפעל הסדר הקרקעות, תהליך שנמשך עד היום הזה, בתקופת המנדט.

אהרון יפה, ב"קוויים לתהליך גאולת קרקעות עמק בית-שאן" מעשיר את החוברת בסקירה היסטורית בתיאור פרשה בתולדות ההתיישבות הציונית שלקחיה טובים אף היום.

דורון כהן וד"ר ג'רלד קוסלנסקי דנים ביישום G.I.S (ממ"ג - מערכת מידע גיאוגרפית) בתהליך רישום שכונים צבוריים. הם טוענים שהפתרון להתגברות על הפיגור ברישום, הוא על-ידי שילוב המערכת האנליטית שאומצה במרכז למיפוי ישראל עם הטאבו, ומערכת הממ"ג שנעשתה מקובלת בעולם כולו.

עו"ד אברהם י' שפט במאמרו "מהפכה במועצה האזורית" עומד על הקשר בין מדיניות קרקעית בין מועצות אזוריות המתבטא בכך שרוב המקרקעין במדינה נמצאים בתחומי המועצות האזוריות.

כמו-כן אנו מביאים תרגום מאמרם של מרטין קרוקסטון ואחרים, מכתב העת THE PLANNER על התכנון בירדן. אנו מקווים כי הנעשה במדינה השכנה בשטח תכנון יעניין את קוראינו.

אפרים אורני תורם לחוברת סקירה על ספר מחקר של ד"ר דב גביש: מהסדר קרקעות למפת ארץ ישראל – 1948-1920 בהוצאת יד יצחק בן-צבי.

במדור תגובות אנו מפרסמים את תגובתו של יהודה זיו, לשעבר מנהל מחוז ירושלים של מינהל מקרקעי ישראל, על מאמרו של א. בבאי בחוברת "קרקע" 34 על הנגב המזרחי.

מובאת סקירה קצרה על פעולות המכון מאז הופעתה של "קרקע" הקודמת.

ולסיום: אנו פונים לקוראינו לתרום מפרי עטם לכתב העת שלנו. נשמח לשמש במה פתוחה לביורר בעיות שונות המתעוררות בקשר למדיניות הקרקעית בישראל.